

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

תוכן עניינים

- א. אונן מנלן דכתיב ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלהיו הא אחר שלא יצא חילל 2
- ב. יושב מנלן אמר רבא אמר רב נחמן אמר קרא כי בו בחר ה' אלהיך מכל שבטיך לעמד לשרת לעמידה בחרתיו ולא לישיבה 3.....
- ג. בעל מום ... באזהרה 4.....
- ד. הזיד במעילה ... באזהרה 4.....
- ה. זר ששימש במקדש ... והזר הקרב יומת ... בידי שמים 5.....
- הדרן עלך אלו הן הנשרפין 6.....
- פרק עשירי הנחנקין 7.....
- א. אלו הן הנחנקין 7.....
- ב. המכה אביו ואמו 7.....
- ג. ונגנב נפש מישראל 7.....
- ד. וזקן ממרא על פי בית דין 9.....
- ה. ונביא השקר 14.....
- ו. והמתנבא בשם עבודה זרה 17.....
- ז. והבא על אשת איש וזוממי בת כהן ובועלה ... וכל מיתה האמורה בתורה סתם אינה אלא חנק 19.....
- ח. המכה אביו ואמו אינו חייב עד שיעשה בהן חבורה 20.....
- ט. אף מכה אדם לרפואה פטור ... בן מהו שיקיז דם לאביו ... רב לא שביק לבריה למישקל ליה סילוא מר בריה דרבינא לא שביק לבריה למיפתח ליה כוותא דילמא חביל ... אחר שיגנת לאו בנו שגנת חנק 20.....
- י. מחט של יד ליטול בה את הקוץ ... מקלקל הוא 23.....
- יא. מקלקל פטור 25.....

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

דף פד.

א. אונן מנלן דכתיב ומן המקדש לא יצא ולא יחלל את מקדש אלהיו הא אחר שלא יצא חילל

כבר התבאר לעיל דף פג. אונן שעבד אינו לוקה, ומותר ליגע בקדשים אף על פי שלא טבל שלא עשו מעלה אלא באכילה אבל בנגיעה הרי זה טהור

כהן הדיוט¹ שהיה במקדש בעבודתו ושמע שמת לו מת שהוא חייב להתאבל עליו, אע"פ שאינו חייב לצאת מן המקדש עד אחר שתגמר אותה עבודה בידי אחרים², אינו עובד מפני שהוא אונן, ואם עבד והוא אונן של תורה חילל עבודתו בין בקרבן יחיד בין בקרבן ציבור, אבל אינו לוקה³. וי"א⁴

¹ רמב"ם שם פרק ב הלכה ח ערוך השולחן העתיד שם סי' לה סעי' יז יח

² ועיין ליקוטי הלכות זבחים יז (י ע"א בדפוי") בזבח תודה ד"ה איכא מרבואתא דלדעת רש"י יש בזה מחלוקת תנאים בברייתא ר' יוסי ור' יהודה ולדעת ר' יוסי נומר עבודתו שכיון שכבר התחיל עבודתו א"כ נכנס לאזהרת ומן המקדש לא יצא ולהכי יגמור אבל להלכתא קיי"ל בזה כר' יהודה כיון שיש סתם משנה בהוריות כוותיה וקיי"ל סתם במשנה ומחלוקת בברייתא הלכה כסתם ועוד דבירושלמי יש גורסים במקום ר' יוסי ור"ש וקיי"ל ר' שמעון ור' יהודה הלכה כר' יהודה ועיין צפנת פענח מתנות עניים פ"ד ה"ו (עמ' 99) שכתב שלדעת ר' יהודה מניח עבודתו יוצא כיון שכבר היה אונן א"כ נפסלה עבודתו ושוב אינו באזהרת ומן המקדש לא יצא ולהכי מניח ויוצא ולר' יוסי שיגמור עבודתו לא קאי על הכהן האונן אלא שאחר נומר עבודתו ואסור לאונן לצאת עדיין כיון שהוא עדיין בשעת עבודה אע"ג שאינו זה שגומר אותה

³ כיון שאין לאו מפורש על זה אע"ג שיש ק"ו לאוסרו כדלקמן אין מזהירין מן הדין (כס"מ שם)

⁴ תוס' מכות יג ע"א ד"ה ואלו הן הלוקין ועיין שפת אמת זבחים טו ע"ב סוד"ה דבי ר"י ובדף טז ע"ב על תורה שם טומאה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

שלוקה. וי"א⁵ שכהן הדיוט חייב לצאת ולהיטמאות למתו, וי"א⁶ שאסור גם לכהן הדיוט לצאת מן המקדש עד שתגמר העבודה ואפילו אין אחר שיעשה העבודה במקומו חייב להפסיק עבודתו ולשפוך הדם ורק אח"כ יצא.

ומניין שעבודת⁷ האונן פסולה מקל וחומר אם בעל מום שאוכל בקדשים אם עבד חילל, אונן שהוא אסור בקדשים שנאמר (דברים כו פסוק יד) לא אכלתי באני ממנו דין הוא שיחלל, ועוד⁸ שהרי נאמר בכהן גדול (ויקרא כא פסוק יב) ומן המקדש לא יצא ולא יחלל הא אחר שלא יצא דהיינו כהן הדיוט חילל.

ב. יושב מנלן אמר רבא אמר רב נחמן אמר קרא כי בו בחר ה'

אלהיך מכל שבטיך לעמד לשרת לעמידה בחרתיו ולא

לישיבה

עוד התבאר שם שכל העובר⁹ והוא יושב חילל ועבודתו פסולה ואינו לוקה¹⁰, מפני שאזהרה שלו מכלל עשה היא, וכן כל העוסק בעבודה מעבודת המקדש צריך שיהיה עומד על הרצפה, ואם היה דבר חוצץ בינו ובין הקרקע כגון

⁵ ז"ל הרמב"ם שם "אע"פ שאינו יוצא מן המקדש" והראב"ד שם השיג עליו "וכיון שהוא חייב להתאבל עליו למה אינו יוצא ודאי יוצא ומטמא בעל כרחו" שהרי גם הרמב"ם מודה שכופין הכהן ליטמא למתו וכמש"כ בפ"ב דאבל אלא כוונת הרמב"ם שאינו חייב לצאת מיד ולהתעסק עם מתו אלא אם רוצה ממתין עד גמר העבודה ע"י אחרים ואח"כ חייב לצאת להתעסק עם מתו ומקור הרמב"ם הוא מברייתא ביומא יג ע"ב דתניא היה עומד ומקריב על גבי המזבח ושמע שמת לו מת מניח עבודתו ויוצא דברי רבי יהודה רבי יוסי אומר יגמור ודעת רש"י דאירי בכהן הדיוט ונדחק שם לפרש האיך לר"י גומר עבודתו אבל הרמב"ם למד שיגמור הכוונה דתגמר העבודה שכיון שאמר ר' יהודה מניח עבודתו לזה אמר ר' יוסי שאין צריך להניח מיד אלא יישב במקדש עד שתגמר העבודה ומצינו כעין זה בשבת יט ע"א השום וכו' שריסקן מבעוד יום ר' ישמעל אומר יגמור משתחשך וכו' ופ"י רש"י ותוס' שם שהכוונה שיגמרו בעצמן וא"כ ה"ג הכא (ערוך השולחן העתיד שם) ועיין ערוך לנר יבמות מג ע"ב ד"ה ובוה ג"ל שפירש דהרמב"ם איירי במתים שאינו חייב להטמאות להם כגון אחותו הנשואה מאביו והו"א ששכיון שאינו חייב להטמאות א"כ יכול לעבוד באנינותו לזה השמיענו שכיון שחייב להתאבל עליהם אסור לו לעבוד אונן אע"ג שאינו חייב לצאת מן המקדש אבל קרובים שחייב להטמאות להם ודאי יוצא מיד וכדעת הראב"ד

⁶ חינוך מצוה קנא מנחת חינוך שם אות ד

⁷ שם הלכה ז

⁸ ספר המצוות כאן וברמב"ן בהשגות שורש ה ועיין ערוך לנר סנהדרין פד ע"א בנמ' ד"ה ומן המקדש

⁹ רמב"ם שם פרק ה הלכה יז

¹⁰ ובברכת הזבח זכחים דף כ"ג הניח בצ"ע אמאי לא ילקה משום זרות דומיא דערל שבפ"ו מהל' ביאת המקדש ה"ח. ואולם לפי מ"ש הכ"מ פ"ו מהלכות ביאת המקדש ה"ח מובא לעיל לק"מ. מרכה"מ שם.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

שעמד על גבי כלים או בהמה או על רגלי חבירו פסל, וכן אם היה דבר חוצץ בין ידו ובין הכלי שעובד בו פסל.

ג. בעל מום ... באזהרה

עוד התבאר שם שכל כהן¹¹ שיש בו מום קבוע לא יכנס למקדש מן המזבח ולפנים, דהיינו בין המזבח לאולם, וכן על המזבח עצמו לא יעלה¹² ואם עבר במקדש¹³ פסל וחילל עבודה, ולוקה אף על העבודה, שנאמר (ויקרא שם פסוק יח) **אֲשֶׁר בּוֹ מוּם לֹא יִקְרַב מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמִדּוֹ**¹⁴ שאזהרה זו שלא יקרב לעבודה; שלוקה אף על הכניסה אף אם לא עבד¹⁵ וי"א¹⁶ שאינו לוקה אלא אם עבד אבל אינו לוקה על הכניסה בין האולם והמזבח ואין איסורו אלא מדרבנן.

אין בעלי מומין שעבדו במיתה, אלא במלקות בלבד¹⁷.

ד. הזיד במעילה ... באזהרה

¹¹ רמב"ם ביאת המקדש פ"ו ה"א ומשנה למלך שם
¹² משנה למלך שם שעובר משום לאו דאך אל הפרוכת לא יבוא (ל"ת סט) ועיי"ש שהביא שדעת במגילת אסתר שלא נאסר משום לאו זה אלא רק כ"ב אמה שבין האולם והמזבח ובמזבח עצמו לא נאסר אבל מספר המצוות ל"ת סט שכתב "שהזהיר כהן בעל מום מהכנס להיכל בכללו. רוצה לומר המזבח ובין האולם והמזבח והאולם והיכל" משמע שאף המזבח עצמו בכלל לאו זה

¹³ ועיי' זבחים טז ע"א שמוזהר גם שלא לעבוד בבמה ולכאורה גם שם מחלל עבודה
¹⁴ וא"ת מה צורך ללמוד מפי השמועה שאזהרה זו לא יקרב לעבודה הרי מפורש הוא בכתוב אשר בו מום לא יקרב להקריב לחם אלהיו ואפשר דה"ק מפי השמועה למדו שאזהרה זו לכל מיין קרבן ולדם כדיליף לה מקרא בת"כ ועיי"ל דקרא כתיב בתר הכי כי כל איש אשר בו מום לא יקרב וה"א דעל קריבה למזבח לבד חייב אע"פ שלא עבד לכך הוצרך ללמוד מפי השמועה שאינו כן (כסף משנה שם וזה דלא כמשנה למלך הנ"ל שחייב על הקריבה לבד על המזבח) ועיי' רב"ז אלף תיד שכתב שכוונת הרמב"ם דהו"א שאין האיסור אלא אם בא שלא לעבוד עבודה כדכתיב אך אל הפרוכת לא יבוא להכי אשמעינן דמפי השמועה למדו שאף לעבודה לוקה.

¹⁵ ועיי' בכסף משנה שם שהקשה דכאן משמע שלוקה אם עבר ונכנס בין האולם ולמזבח ובפיי"ט ה"ד מסנהדרין אות כח משמע שאינו לוקה אלא אם נכנס להיכל. ועיי' ברכת הובת בחי' הרמב"ם שכתב שמה שכתב בפיי"ט מסנהדרין הוא לאו דוקא

¹⁶ רמב"ן בספר המצוות ל"ת סט

¹⁷ רמב"ם ביאת המקדש פ"ו ה"ב לאפוקי דעת רבי (או ר' יהודה עיי' תו"כ אמור סוף פרשה ג) בסנהדרין פד ע"א ובתוספתא זבחים פ"ב דס"ל שחייב מיתה בידי שמים.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

עוד התבאר שם אסור להדיוט¹⁸ ליהנות מקדשי השם, בין מדברים הקרבין על גבי המזבח, בין מקדשי בדק הבית, וכל הנהנה בשוה פרוטה מקדשי השם מעל.

וכל המועל בזדון לוקה ומשלם¹⁹ מה שפגם מן הקדש בראשו. ואזהרה של מעילה מזה שנאמר (דברים יב פסוק יז) לא תוכל לאכל בשעריך... וכל נדרריך אשר תדר ונדבתריך ותרומת יריך: מפי השמועה למדו שזו אזהרה לאוכל מבשר עולה הואיל וכולו לשם והוא הדין לשאר כל קדש²⁰ שהוא להשם לבדו, בין מקדשי המזבח בין מקדשי בדק הבית אם נהנה בהן שוה פרוטה לוקה²¹. וי"א שאינו לוקה משום לאו זה.

ה. זר ששימש במקדש... והזר הקרב יומת... בידי שמים

כבר התבאר לעיל דף פא: שזר שעבד²² במקדש²³ עבודתו פסולה וחייב מיתה בידי שמים שנאמר (במדבר א פסוק נא, ג פסוק י לח, יח פסוק ז) והזר הקרב יומת מפי השמועה למדו שאין חיוב זה אלא לקרב לעבודה והיכן הזהיר עליו (במדבר יח פסוק ד) וזר לא יקרב אליכם²⁴.

¹⁸ רמב"ם פ"א מהלי מעילה ה"א

¹⁹ ועיין ערוך השולחן העתיד מעילה סי' קסו סעי' י יא שהקשה, האיך לוקה ומשלם הא קי"ל דאין לוקין ומשלמין. והביא שבגליון הרמב"ם רצה לדחוק דהרמב"ם לצדדים קתני, לוקה במזיד ומשלם בשוגג. וכתב עליו, "ואין ממש בזה דלבד דחיקת לשוננו, הרי על שוגג כתב לקמן ע"ש. ולפלא שמפרשי הרמב"ם לא עמדו בזה. אבל באמת דברי הרמב"ם ברורים וכו', דבשעה שנמל מההקדש קנאה ומתחייב בתשלומים או להחזיר מה שנמל, ומלקות לא מתחייב עד שיהנה בשוה פרוטה". וכיון שאין החיוב באותו הזמן, אין המלקות פוטר מן התשלומי וכדמוכח בכתובות ל ע"ב.

²⁰ ועיין במשנה למלך שם ובערוך השולחן העתיד שם סעי' יג כתב לתרץ קושיות המשנה למלך.

²¹ רמב"ם שם ה"ג

²² רמב"ם ביאת המקדש פ"ט ה"א

²³ ועיין בתורה תמימה במדבר פי"ח אות פג שתמה אמאי לא מנה הרמב"ם ללאו שלא יקרבו זרים לעבודת הלויים דכתיב (שם פס' כב) "ולא יקרבו עוד בני ישראל אל אהל מועד לשאת חטא המות" ואדרבא המור יותר איסור זה שחייבים מיתה אפילו בעבודה שאינה עבודה תמה וכתב שאפשר שהוא כ"ש מהא דהוזהרו הכהנים שלא לעבוד בעבודת הלויין עיין ל"ת עב ועי"ש ש"א שלא הוזהרו ישראלים כלל בלאו שם וצ"ע וכן הקשה גם במנחת חינוך מצוה שצד אות א

²⁴ ועיין שו"ת שואל ומשיב מהדורה א ח"ג סימן לט גבי הכהנים שעלו אם עזרא "נראה דהנה איסור זרות הוא מזור לא יקרב אליכם כמבואר פ"ט מביאת מקדש והנה כבר נודע מ"ש ממזר ודאי לא יבא ממזר ספק יבא וכתבו האחרונים דבכ"מ שכתב האיסור בפירוש הא ספק מורת כדרשי בסוטה כ"ט והמהור יאכל בשר וכו' ולפ"ז כאן שבקשו כתבים המתחסים ולא מצאו א"כ עכ"פ לא ודאי זרים היו ושוב היו מותרים לפרוש כפיהם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

אי זהו זר כל שאינו מזרע אהרן הזכרים שנאמר (ויקרא א פסוק ח) וְעָרְכוּ בְּנֵי אֶהֱרָן הַכֹּהֲנִים (שם ג פסוק ה) וְהִקְטִירוּ אֹתוֹ בְּנֵי אֶהֱרָן ולא בנות אהרן ולפיכך בנות ונשות הכהנים הרי הם כזרים. וי"א²⁵ שבנות כהן אינם זרים, ואע"פ שעבודתם פסולה²⁶ אין לוקים או חייבים מיתה מלאו זה.

חלל דינו כזר²⁷, ואם עבד חייב מלקות ומיתה, אבל אינו מחלל את העבודה²⁸.

הדרן עלך אלו הן הנשרפין

בין האולם ולמזבח וגם בשם המפורש דעכ"פ זרים ודאי לא מקרי וז"ב והנה הקשה אותי הרב החריף הנ"ל דא"כ היבא קאמרו במידי דאקרי קודש דכתיב וכל זר לא יאכל והא לא כתיב רק זר ודאי ולא ספק זרים והשבתי דז"א דשם גזול עכ"פ הכהנים הוודאים אבל כאן אינו עושה דבר ושפיר פרסי כהנים ידיהם ודו"ק. אמנם לענין ברכה בשם המפורש אני מסתפק דכיון דיש איסור עשה משום דכתיב כה תברכו ודרשינן אתם ולא זרים אי דרשינן כהנים ודאי אתם ודאי או דלמא כיון דאינו רק לאו הבא מכלל עשה לא ממעטינן אלא זרים ודאי ולא ספק זרים ועיין במהרי"ט בראשונות סי' קמ"ט ובפ"י שם ומיהו באמת יש לומר דלא ברכו בשם המפורש וזה לא נוכל להכיר כלל ברב עם אם הכהנים האלו הגו שם המפורש ככתבו ודו"ק²⁵

²⁵ חינוך מצוה שצ
²⁶ כמו שמבואר במסכת קידושין ל"ו ע"א במשנה ובגמרא, דילפינן שם דעבודות פסולים בנשים ומחללי עבודה, ע"ש בתוס' ד"ה הקבלות. אך יש לומר דסברת החינוך דאינן בכלל זרים, אך התורה מיעשתן מן בני אהרן ולא בנות אהרן כמו שמבואר שם, אם כן אם עבדו נהי שהן מחללות עבודה, מ"מ לא עברו אלא על לאו הבא מכלל עשה בני וגו', ואינן בכלל עונש כלל כי אינן עוברות על הלאו. ואל תמעה ממה שהחינוך כתב בסוף דנוהג בזכרים ונקבות, היינו בנשי ישראל, אבל נשי הכהנים אפשר דאינן בכלל. ואם נבעלה לפסול כהונה דנעשית ג"כ חללה, מ"מ אפשר דלא הויא זרה, עיין בפרשת דרכים, א"כ הויא לה ככל בנות אהרן דאינן חייבות, רק עוברות על לאו הבא מכלל עשה, כן נראה בעיני. וכהנת אשת הזר אם היא בכלל זרה או לאו רק בכלל בנות אהרן, עיין בפרשת דרכים דמביא דלענין תרומה היא בכלל זרה, אפשר כאן נמי, וצ"ע, (מנחת חינוך שם אות א)

²⁷ מנחת חינוך שם אות א
²⁸ ומבואר כמה פעמים ברמב"ם, בהלכות איסורי ביאה פ"ט ה"י ובהלכות תרומות פ"ו ה"ז, דחלל של תורה הרי הוא זר גמור ונושא גרושה וכו'. נראה דהוא בכלל אזהרה זו כיון דהוי כזר. אע"פ שאינו מחלל עבודה כמבואר ברמב"ם כאן פ"ו ה"ט שאני התם דגזירת הכתוב היא, אבל לענין איסור ואזהרה הוי בכלל זר. (שם)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

דף פד:

פרק עשירי הנחנקין

א. אלו הן הנחנקין

הנחנקין ששה²⁹ ואלו הן: הבא על אשת איש³⁰, החובל באביו או באמו, וגונב נפש מישראל, וזקן ממרא, ונביא השקר, והמתנבא בשם ע"ז, נמצאו כל הרוגי בית דין ששה ושלישים.

ב. המכה אביו ואמו

המכה אביו ואמו³¹ מיתתו בהנך, ואפילו אם הם יכו אותו הכאה רבה בכל זמן שלא ישאו נפשם להמיתו, שנאמר (שמות כא פסוק טו) וּמַכֵּה אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹת יוֹמָת, וצריך עדים והתראה כשאר כל מחוייבי מיתת בית דין, ואחד האיש ואחד האשה וכן הטומטום ואנדרונינום והוא שיגיעו לכלל עונשין.

אינו חייב³² חנק עד שיעשה בהן הבורה, כמו שיבואר להלן.

ג. וגונב נפש מישראל

²⁹ רמב"ם הלכות סנהדרין פרק טו הלכה יג

³⁰ וא"ת והרי אמר שם עוד זוממי בת כהן ובוועלה ואיך לא מנאן רבינו. וי"ל דזה בכלל הבא על אשת איש היא דבת כהן היא אשת איש שזנתה והיא בשריפה ובוועלה בהנך וכן זוממיה בכלל זה הם אלא שרבינו לא חש לפרש כאן הדבר מפני שסמך על מה שפירש בפרק ה' מהלכות איסורי ביאה וכאן לא נחית אלא למניינא. כס"מ שם ועיין ברדב"ז שכתב והבא על אשת איש זוממי בת כהן ובוועלה וכל הני מני להו בחד דזוממי בת כהן אף על פי שהיו מחייבין אותה שריפה אין נדונין אלא במיתה שהיו מחייבין את הבוועל דהיינו הנק כשאר כל בא על אשת איש וילפינן לה מדכתיב היא תשרף ולא בעלה, וזוממיה ילפינן לה מדכתיב ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו ולא אחותו

³¹ רמב"ם ממרים פ"ה ה"ה חינוך מ"ח

³² שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

כל הגונב נפש מישראל³³ עובר בלא תעשה שנאמר (שמות כ פסוק יג) לא תגנב פסוק זה האמור בעשרת הדברים הוא אזהרה לגונב נפשות וכן המוכרו עובר בלא תעשה שזה בכלל (ויקרא כה פסוק מב) לא ימכרו ממכרת עבד עבד ואין לוקין על שני לאוין אלו, מפני שהוא לאו שניתן לאזהרת מיתת בית דין, שנאמר (שמות כא פסוק טז) וגנב איש ומכרו ונמצא בידו מות יומת, ונאמר (דברים כד פסוק ז) כי ימצא איש גנב נפש מאחיו מפני ישראל והתעמר בו ומכרו ומת הגנב ההוא ובערת הרע מקרבך ומיתתו בחנק.

וצריך להתרות³⁴ בו בשעת המכירה, והתראה בשעת גניבה אינה מועילה, כי אז לא נתחייב מיתה, אלא במכירה.

ואם לא התרו בו³⁵ אינו חייב כרת, וגם בשוגג אינו חייב הטאת ולא אשם תלוי, כי זה אינו מחייבי כריתות, ודינו כעבירה שבין אדם לחבירו דצריך שירצה את חבירו.

איסור גניבת נפש³⁶ נדחה מפני פיקוח נפש ככל הלאוין שבתורה.

י"א³⁷ שאינו חייב אלא הגונב, אבל הגוזל נפש, כגון שתקף אחד מישראל לפני אחרים והשתמש בו ומכרו, פטור. וי"א³⁸ שאין הבדל בין גונב נפש לגוזלו.

³³ רמב"ם גניבה פ"ט ה"א

³⁴ מחנת הינוך שם אות טז

³⁵ מנחת הינוך שם

³⁶ קומץ המנחה שם

³⁷ שו"ת ר"ב אשכנזי סי' למ, שהגונב אין אדם יודע בגניבתו והוא אבוד, אבל הגוזל מכיון שיודעים בו שנמכר יפדוהו ואינו אבוד, ואף על פי שהגונב עצמו הרי תמיד יודע, מכל מקום אין חיוב הגניבה בשביל הגונב, שהרי כתוב גונב נפש מאחיו, וענינו שיבדילנו מאחיו ומקרוביו שהם בעליו, אבל הגונב עצמו אינו בעלים וכ"כ במנ"ח מצוה לו בפשיטות מפני שכתוב וגונב נפש

³⁸ באור הר"י פרלא לסהמ"צ רס"ג ל"ת צא, עי"ש בארוכה שהשיג על הר"ב אשכנזי והוכיח בכמה ראיות שאף הגוזל חייב שהרי אין הקרובים בעליו כלל שנאמר שגנבו מהם, והגנב הוא בעלים על עצמו, וקפידת התורה על שמבדילו מקרוביו הוא בשביל הגנב שנבדל מהם, והוא הרי יודע ורואה שגנבים אותו, וכל שיש דעת בעלים אין זו גניבה אלא גולה, ולא אמרה תורה גונב נפש אלא שדיבר הכתוב בהוה שרוב הגנבים הם קטנים, וקטן בפניו כשלא בפניו הוא, והרי זה בנדר גניבה. ועי' רש"י ב"ק סח ב ד"ה גניבה בנפש וז"ל "הגונב נפש ומכרו אין כאן יאוש שאין אדם מתייאש על עצמו ורחמנא חייביה אע"ג דלא אהנו מעשיו" ועי' סי' זרע אברהם לר"מ זעמבא סי' יד שצידד לומר לד' התוס' פה ב ד"ה עד שחיוב הגניבה הוא בשביל הגנב ולא כר"ב אשכנזי. וכן משמע שמשך חכמה בפ' משפטים פכ"א פס' טז "המוכרו לקרובים פטור וכמו שאמרו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

ליסטים מזויין שגנב נפש חייב³⁹

אין הגנב⁴⁰ חייב מיתת הנק עד שיגנוב את ישראל ויכניסנו לרשותו⁴¹ וישתמש בו וימכרנו לאחרים שנאמר והתעמר בו ומכרו. כמו שיבואר להלן דף פו בעזחי"ת.

ד. זקן ממרא על פי בית דין

בית דין⁴² הגדול שבירושלים⁴³ הם עיקר תורה שבעל פה והם עמודי ההוראה ומהם חק ומשפט יוצא לכל ישראל ועליהן הבטיחה תורה שנאמר על פי התורה אשר יורוך זו מצות עשה וכל המאמין במשה רבינו ובתורתו חייב לסמוך מעשה הדת עליהן ולישען עליהן.

(סנהדרין פו) עד שיוציאו מרשות אחיו, שזה גניבה אצל נפש שמרחיקו ממשפחתו ומוכרו, ולזה אמר קרא שאף אם הוא פחות ונבוז רחוק מכל הרגש אחוה והיי משפחה עד כי הוא ממר ליולדתו ומכה את אביו גם אותו אם ימכור איש מות יומת, ולכן הפסיקה תורה בין מכה למקלל, וזה כי התורה הרחיקה הקנין עבדות לגמרי מהחברה האנושית ודו"ק

³⁹ ברמב"ם גניבה פ"א ה"ג כתב "לפיכך ליסטים מזויין שגנב אינו גולן אלא גנב אף על פי שהבעלים יודעין בשעה שגנב". והראב"ד שם השיג עליו ועיין בש"ך הו"מ סי' רצד ס"ק ז משי"כ ופסק שם דליסטים מזויין גנב הוא ועיין במנחת חינוך שם אות יד

⁴⁰ שם הלכה ב

⁴¹ ועיין תוס' שם ד"ה או שהוציאו, וכתובות ל"א ע"ב ד"ה וברשות, מפלפלים אם צריך דוקא משיכה לסימטא כמשיכת קנין, או לענין גניבה אפילו כמשיכה לרשות הרבים הוא גנב להתחייב באונסין, ועיין ר"מ שם פ"ב ה"ט ומשנה למלך שם ואין כאן מקומו, עכ"פ כאן נמי כמשיכה הוא גנב. אך באמת כאן מבואר דעד שיכניסנו לרשותו, והוצאה לסימטא מבואר שם בכתובות דהוי הכנסה לרשותו, עיי"ש, אבל לרשות הרבים לא הוי הכנסה לרשותו, אף אם נאמר דבגניבה קונה אף ברשות הרבים, מ"מ כאן בעינן הכנסה לרשותו, א"כ לא מהני משיכה לרשות הרבים. אך עיין רש"י כאן בסנהדרין ד"ה שיכניסנו, שפירש ונמצא בידו, שיכניסנו לרשותו, וגם גבי גניבה כתיב תמצא בידו [שמות כ"ב, ג], ומ"מ משיכה סגי כמו בקנין לענין חיוב כפל ולענין אונסין, הכי נמי כאן הוי גנב כמשיכה אפילו לרשות הרבים, למאן דאית ליה גבי גניבה דסגי משיכה לרשות הרבים כן נראה לענ"ד. ועיין תוס' כאן ד"ה עד, כתבו דאפשר אם הגביהו אפילו ברשות בעלים חייב, כדאשכחן גבי גניבה בבבא קמא פרק מרובה ע"ט ע"א, אי נמי הכא דפטר ר' שמעון וכו', כל שכן דברשות בעלים לא מהני כלל, עיי"ש. נראה מדבריהם, דעל הגביה ברשות בעלים ספוקי מספקא להו, אבל בהוציאו מרשות בעלים, דהיינו משיכה או לרשות הרבים או לסימטא, דינו כמו גניבה, והוי גם כאן גנב. ובלשון הר"מ אין הכרע ולשונו כלשון המשנה, ועיין תוס' יו"ט שם: ואם ארבע אמות קונות לענין גניבה, עיין תוס' כתובות שם ד"ה אי אפקיה, דחז"ל לא תקנו ארבע אמות בגניבה, ועיין ש"ך הו"מ סי' רמ"ג סק"ט (מנחת חינוך מצוה לו אות ג ד)

⁴² רמב"ם ממרים פ"א ה"א

⁴³ משמע שאינו אלא לבי"ד הגדול שבירושלים ולקמן מבואר שנחלקו הראשונים בדבר זה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

כל מי שאינו⁴⁴ עושה כהוראתן עובר בלא תעשה⁴⁵ שנאמר (דברים יז פסוק יא) לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל, ואין לוקין על לאו זה מפני שניתן לאזהרת מיתת בית דין שכל חכם שמורה על דבריהם מיתתו בחנק שנאמר (שם פסוק יב) האיש אשר יעשה בזדון לבלתי שמע אל הפהן העמיד לשרת שם את ה' אלהיך או אל השפוט ומת האיש ההוא ובערתה הרע מישראל.

זקן ממרא⁴⁶ האמור בתורה הוא חכם אחר מחכמי ישראל, ל שיש בידו קבלה שאומר כך קיבלתי מרבותי, או שהוא דן באחת מי"ג מדות ומורה בדברי תורה כמו שידונו ויורו כל חכמי ישראל, ובאה לו מחלוקת בדין מן הדינים עם בית דין הגדול, ולא הורה לדבריהם אלא חלק עליהם והורה לעשות שלא כהוראתן, גזרה עליו תורה מיתה, ומתודה ויש לו חלק לעולם הבא.

ואף על פי שהוא דן באחת מי"ג מדות כשיטתו, והן דנים כשיטתם הוא קבל והם קבלו, ואפילו אומר כך נראה בעיני והם אומרים כך נראה בעינינו, בין שהיו הן אוסרים והוא מתיר בין שהיו הן מתירין והוא אוסר הרי זה חייב מיתה,

אפילו הוא⁴⁷ היה אומר מפי הקבלה ואמר כך קבלתי מרבותי, והן אומרים כך נראה בעינינו שהדין נותן, הואיל ונשא ונתן עליהן בדבר ועשה או שהורה לעשות הרי זה חייב, ואין צריך לומר אם הם מורים מפי הקבלה הרי

⁴⁴ שם להכה ב

⁴⁵ עיין בש"ך יורה דעה סימן רל"ט ס"ק כ שהביא תשובת מהר"ל ו' הביב סימן ק"ג שכתב דדבר דרבנן חמיר טפי מחצי שיעור שאסור מן התורה דכשהוא אסור מן התורה הוי מרבוי דכל דוקא וליכא לאו מיוחד לאיסורו וכל שאין איסורו מפורש חל עליו שבועה (כמו דבר שהוא מה"ת שאינו אלא מדרש חכמים ואינו מפורש בתורה) מה שאין כן כשהוא אסור מדרבנן דאיכא לאו דלא תסור ועוד דדבר שהוא מדרבנן איכא למימר העמידו דבריהם כשל תורה עכ"ל עיין שו"ת האלף לך שלמה יו"ד סי' רב ועיין בשו"ת אגרות משה חלק יו"ד א סימן קלב שכתב "יש לחלק בין עשה ללא תעשה דכשנשבע לעבור על איסור הויא שבועתו לסור מדבריהם ולא לקיים דהא הם אסרו והוא נשבע שלא ישמע להם ונמצא שהוא נשבע לבטל איסור תורה שנתחדש שלא חלה ע"ז שבועה. אבל בעשה לא הויא שבועתו שלא לשמוע לרבנן אלא לגרום שלא יצוו אותו כלל דמאחר דיהיה אסור מצד שבועתו להדליק נר הנכב לא יחייבוהו בהדלקה משום דא"א לו לעבור שבועתו ונמצא שלא הויא שבועתו לעבור על לא תסור דהא אחרי שישבע לא יצוו לו וא"כ לא יסור מדבריהם אלא הויא שבועתו לעבור על פרט זה דהדלקת נר הנכב וזהו רק מצוה דרבנן שלא שייך ע"ז חדוש התורה שלא חלה לבטל מצוה."

⁴⁶ רמב"ם ממרים פ"ג ה"א

⁴⁷ רמב"ם שם פ"ג ה"א וה"ד וכס"מ שם ופ"ד ה"א וכס"מ שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

התורה חלקה להם כבוד ואם רצו בית דין למחול על כבודן ולהניחו אינן יכולין כדי שלא ירבו מחלוקת בישראל.

י"א⁴⁸ שכן הדין אם חלק עליהם בגזרה מן הגזרות שגזרו בדבר שיש בשגנתו חטאת וזדונו כרת, כגון שהתיר החמץ ביום ארבעה עשר בניסן בשעה ששית, או אסרו בהנאה בשעה חמישית, הרי זה חייב מיתה וכן כל כיוצא בזה⁴⁹.

אבל מי⁵⁰ שאינו מודה בתורה שבעל פה אינו זקן ממרא האמור בתורה, אלא הרי זה בכלל האפיקורוסין [ומיתתו בכל אדם].

⁴⁸ רמב"ם שם פרק ד הלכה א

⁴⁹ עיין בקונטרס דברי סופרים לר' אלהנן וסרמן אות א – ג שהביא מה שכתב ע"ז בכ"מ שם, ד"ז פשוט, שכיון שהמקדש בחמץ משש שעות ולמעלה אין הוששין לקידושין, הרי מחלוקת זה בדבר שזדונו כרת ושגנתו חטאת עכ"ל: ומבואר מדברי הכ"מ דמפרש בכונת הרמב"ם, שהכרת הוא לענין תפיסת קידושין, ולפי"ז לאו דוקא אם נחלקו באיסור חמץ דרבנן אלא ה"ה אם נחלקו בשאר איסורי הנאה של דבריהם, כגון בערלה וכלאי הכרם אף שאין בהן כרת, אבל באמת דברי הכ"מ צ"ע, דמלשון הרמב"ם נראה דהכרת הוא מפני שחמץ הוא דבר שזדונו כרת, אבל אלו נחלקו בערלה של דבריהם אינו נעשה זקן ממרא: אמנם באמת צריך טעם לזה, שהרי כתב הרמב"ם שם בה"ב, אחד שנחלקו בדבר שחייבין על זדונו כרת ושגנתו חטאת, או שנחלקו בדבר המביא לידי דבר שחייבין על זדונו כרת, כיצד וכו' אפילו אחר מאה דברים אם יבא בסוף לידי דבר שחייבין על זדונו כרת, בין שהיה הוקן מיקל והן מחמירין, בין שהיה הוא מחמיר והן מקילין חייב עכ"ל, וכיון דס"ל להרמב"ם [ע"י רפ"ה מהל' אישות במ"מ ולח"מ] דמקדש באיסורי הנאה דרבנן אינה מקודשת, וגם ס"ל דנעשה זקן ממרא דרבנן, א"כ ל"ל לתלות הטעם דבחמץ איכא כרת, ת"ל דנ"מ לענין קידושין אפילו בשאר איסוה"נ שאין כרת בעצמן, וכמו באיסורי הנאה דאורייתא, דאפילו אם נחלקו בערלה שאין בה כרת, מ"מ נעשה זקן ממרא, משום דנ"מ לענין קידושין, א"כ ה"נ אם נחלקו בערלה של דבריהם ג"כ נ"מ לענין קידושין: ובאות י כתב ודברי הכ"מ יש לתרץ קצת דאזיל לטעמיה שכתב רפ"ה מהל' אישות בפירוש דברי הרמב"ם דהמקדש באיסוה"נ של דבריהם מקודשת חוץ מחמץ בשעה ששית עיי"ש וא"כ לא אשכחן בשאר איסוה"נ של דבריהם נפקותא לענין קידושין וע"כ צייר הרמב"ם הנפקותא רק בחמץ בשעה ששית ומ"מ עדיין אינו מיושב כל הצורך דמשמעות לשון הרמב"ם דהכרת הוא משום חמץ ולא משום קידושין: ועיי"ש באות ז ח שכתב והנה ברמב"ם [שם] איתא, שאם נחלקו בציצית או באתרוג אם הן כשרין למצוה או לא אינו נעשה זקן ממרא עיי"ו, דאין בו נפקותא לענין כרת, וראיתי מקשין ע"ז דהא אפשר שיהא בזה נפקותא לענין קידושין, דאם החוטין כשרין לציצית יש בהן שוה פרוטה ואשה מתקדשת בהן, ואם הן פסולין אין בהן שוה פרוטה, עוד הקשו דנ"מ אם מותר לצאת בהטלית בשבת, דהיוצא בשבת בטלית שאינה מצויצת כהלכתה חייב, דכשהציצית כשרין החוטין הן צורך הבגד ובטלי לגבי הבגד, וכשהן פסולין אינן צורך הבגד [עייין בארצות החיים הל' ציצית ס"ו]: ונראה דהא דנעשה זקן ממרא ע"י דבר שזדונו כרת הוא דוקא אם הנפקותא לענין כרת הוא מצד עצם הדין אבל אם הדין מצד עצמו אינו מביא לידי כרת אלא שהדין גורם שעל ידו נשתנה המציאות כגון בעיור הנ"ל שאם החוט כשר הוא שוה פרוטה או שעיי"ו הוא צורך הבגד זה אינו שייך כלל לדין זקן ממרא וכן אם נחלקו באיסוה"נ של דבריהן דהא דאין אשה מתקדשת בו הוא משום שבפועל אינו שוה כלום אינו נעשה עיי"ו זקן ממרא אף דאיכא נפקותא ממחלקותן לענין קידושין דאורייתא כמו בציצית כנ"ל אבל אם נחלקו באיסוה"נ דאורייתא הנפקותא לענין קידושין הוא מצד עצם הדין דלדברי הוקן שהדבר אסור בהנאה אין בו דין ממון דדין האיסור מפקיע חשיבות ממון ממנו והוי כאילו נחלקו אם הדבר הוא שלו או אינו שלו דודאי נעשה זקן ממרא עיי"ו ואפילו אי נימא דאיסוה"נ הן של בעליהן מ"מ אין בהן דין ממון מדין תורה:

⁵⁰ שם פרק ג הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטלי' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

וחייב בחולק⁵¹ על בית דין הגדול, אחד שנחלקו בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת, או שנחלקו בדבר המביא לידי דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת.

כיצד נחלקו באשה זו אם היא ערוה אם לאו, אם מראה דם זה מטמא באשה או לא, אם זו טמאה לידה או לא, אם זו זבה או לא, אם חלב זה אסור או מותר, וכל כיוצא באלו הרי זה חולק בדבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת.

וכיצד⁵² דבר המביא לידי דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת כגון שנחלקו בעיבור שנה אם מעברים עד הפורים או בכל אדר הרי זה חייב שזה מביא לידי חמץ בפסח, וכן אם נחלקו בדין מדיני ממונות או במנין הדיינין שדיני דיני ממונות הרי זה חייב, שהרי לדבריו של זה שאומר שזה חייב לזה כל שנטל ממנו כדין נטל וע"פ בית דין נטל, ולדבריו של זה שאומר פטור או שאמר שאין אלו ראויין לדון כל שנטל גזל הוא בידו ואם קדש בו אשה אינה מקודשת, ולדברי האומר שלא נטל הבא עליה במזיד ענוש כרת בשוגג חייב חטאת ונמצא הדבר מביא לידי דבר שחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת⁵³ ואם לא תביא המחלוקת לידי כך הרי זה פטור⁵⁴.

⁵¹ שם הלכה ב

⁵² שם הלכה ב ג

⁵³ וכן אם נחלקו בדיני מכות אם זה חייב מלקות או אינו, או שחלק במנין הדיינים שלוקין בפניהם הרי זה חייב שהרי לדברי האומר אינו לוקה חובלין הם בו וחייבין לשלם וכל שיטול מהן כדין נוטל, ולדברי האומר בן מלקות הוא כל שיטול מהן גזל הוא בידו ואם קדש בו אשה אינה מקודשת. וכן אם נחלקו בערכין או בחרמין אם זה חייב ליתן או אינו הרי זה חייב, שהרי לדברי האומר אינו חייב ליתן אם לקחו ממנו הרי זה גזל והמקדש בו אשה אינה מקודשת, וכן אם חלק עליהן בפדיון קדשים אם נפדו או לא נפדו הרי זה חייב שהרי לדברי האומר אין זה פדיון אם קדש בו אשה אינה מקודשת, וכן אם נחלקו בעריפת העגלה אם אלו חייבין להביא או לא הרי זה חייב, שהרי לדברי האומר חייבים להביא הרי היא אסורה בהנאה והמקדש בו אשה אינה מקודשת, וכן אם נחלקו בערלה, וכן אם נחלקו בלקט שכחה ופאה אם זה לעניים או לבעל הבית הרי זה חייב, שהרי לדברי האומר לבעל הבית הרי זה גזל ביד העני ואם קדש בו אשה אינה מקודשת, וכן אם חלק עליהן באב מאבות הטומאה כגון ננעי בשר או ננעי בתים או ננעי בגדים הרי זה חייב, שהרי לדברי האומר מהור מותר להכנס במקדש לאכול קדשים, ולדברי האומר טמא אם נכנס או אכל במזיד ענוש כרת ובשוגג חייב חטאת, וכן אם נחלקו בטהרת מצורע אם יש לזה מהרה או אין לו, וכן אם נחלקו בהשקאת סוטה אם זו צריכה לשתות או אינה צריכה הרי זה חייב, שהרי לדברי האומר צריכה אם מת הבעל קודם שתשתה הרי זו אסורה ליבמה, ולדברי האומר אינה צריכה מתיבמת, וכן כל כיוצא בזה צריכין לבדוק ולחקור אם היתה מחלוקת זו מביאה לידי דבר זה ודבר זה מביא לידי דבר שני אפילו אחר מאה דברים אם יבוא בסוף לדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת, בין שהיה הזקן מיכל והן מחמירין בין שהיה הוא מחמיר והן מקילין חייב. (שם פ"ד ה"ב)

⁵⁴ הוין ממצות תפילין לדעת הרמב"ם כיון שאים יוסף על מצוות התורה כגון שהוסף בית חמישי הרי שפסל את הבית הרביעי והראב"ד שם משיג עליו ועיין בכסף משנה ובלח"מ מה שכתבו לבאר מלוקתם ואכמ"ל בזה והכלל שאין במצות עשה זקן ממרא מלבד בתפילין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

וי"א⁵⁵ שאינו נעשה זקן ממרא על איסור של דבריהם כלל⁵⁶, ועל של תורה אינו מתחייב אלא בדבר שהוא מתחייב ממש על זדונו כרת כדמפורש, ועל התפילין שהוא מצות עשה.

אבל התקנות והגזרות שגזרו חכמים למשמרת התורה ולגדר שלה אין להם בלאו הזה אלא סמך בעלמא ואין בהם דין המראה כלל. וכל שכן שהממרה בהן והעובר באחת מהן על דעת שהוא עושה איסור שאינו עובר בלאו הזה ואינו בכלל דין פרשה זו כלל לפי שהיא כולה עונש הממרים לא החוטאים. אמנם הממרא את דבריהם הרי הוא בעונש נידוי.

אין זקן⁵⁷ ממרא חייב מיתה עד שיהא חכם שהגיע להוראה סמוך בסנהדרין ויחלוק על בית דין בדבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת או בתפילין ויורה לעשות כהוראתו, או יעשה הוא על פי הוראתו ויחלוק עליהן והן יושבין בלשכת הגזית, אבל אם היה תלמיד שלא הגיע להוראה והורה לעשות פטור, שנאמר (שם פסוק ח) כִּי יִפְלֵא מִמֶּךָ דְבַר לְמִשְׁפָּט כִּי יִפְלֵא מִמֶּךָ דְבַר לְמִשְׁפָּט מִי שֶׁלֹּא יִפְלֵא מִמֶּנּוּ אֵלֶּיךָ דְבַר מוֹפְלֵא⁵⁸.

היה חכם מופלא⁵⁹ של בית דין, וחלק ושנה ולמד לאחרים כדבריו אבל לא הורה לעשות פטור, שנאמר (שם פסוק יב) וְהָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה בְּזִדוֹן לֹא שִׂיאֵמַר בְּזִדוֹן אֵלֶּיךָ יוֹרֵה לַעֲשׂוֹת או יעשה הוא בעצמו.

מצאן חוץ⁶⁰ למקומן והמרה עליהן פטור, שנאמר (שם פסוק ח) קָמַתְּ וְעָלִיתְּ אֶל הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר ה' אֱלֹהֶיךָ בּוֹ מִלְמַד שֶׁהֵמָּקוֹם גּוֹרֵם לוֹ מִיתָה, וכל אלו וכיוצא בהן שהן פטורין מן המיתה, יש לבית דין הגדול לנדותם ולהפרישן ולהכותן ולמנען מללמד כפי מה שיראה להן שהדבר צריך לכך.

וכיצד דנין זקן ממרא⁶¹, בעת שיפלא דבר ויורה בו חכם המגיע להוראה בין בדבר שיראה בעיניו בין בדבר שקבל מרבותיו, הרי הוא והחולקין עמו עולין לירושלים ובאין לבית דין שעל פתח הר הבית, אומרים להן בית דין כך הוא הדין, אם שמע וקבל

⁵⁵ השנות הרמב"ן לספר המצוות שורש א

⁵⁶ וכתב בסוף דבריו שאם קידש אדם בחמין משש שעות ולמעלה ובא אחר וקדשה בקדושיני גמורים והורה הזקן שהיא מותרת לראשון ואסורה לשני ולכל אדם והם הורו שהיא אשת השני אע"פ שהתיר דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת ממש כיון שאין מחלוקתם אלא מחמת של דבריהם אינו נעשה זקן ממרא דלא קרינן ביה על פי התורה ע"כ: (ועיין משנה למלך ממרים פ"ד ה"א)

⁵⁷ שם הלכה ה

⁵⁸ ובתלמיד שלא הגיע להוראה הכל פלא (כס"מ שם)

⁵⁹ שם פ"ג ה"ו

⁶⁰ שם הלכה ז

⁶¹ שם הלכה ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

מוטב⁶² ואם לאו באין כולן לבית דין שעל פתח העזרה ואומרים להם גם הם כך הוא הדין, אם קבלו ילכו להן ואם לאו כולן באין לבית דין הגדול ללשכת הגזית שמשם תורה יוצאת לכל ישראל שנאמר מן המקום ההוא אשר יבחר ה', ובית דין אומר להם כך הוא הדין ויוצאין כולן, חזר זה החכם לעירו ושנה ולמד כדרך שהוא למוד הרי זה פטור, הורה לעשות או שעשה כהוראתו חייב מיתה ואינו צריך התראה, אפילו נתן טעם לדבריו אין שומעין לו אלא כיון שבאו עדים שעשה כהוראתו או שהורה לאחרים לעשות גומרין דינו למיתה בבית דין שבעירו, ותופסין אותו ומעלין אותו משם לירושלים, ואין ממיתין אותו בבית דין שבעירו ולא בבית דין הגדול שיצא חוץ לירושלים אלא מעלין אותו לבית דין הגדול שבירושלים, ועד הרגל משמרין אותו וחונקין אותו ברגל, שנאמר (שם פסוק יג) וְכָל הָעָם יִשְׁמְעוּ וַיִּירָאוּ וְלֹא יִזְדוֹן עוֹד מִכֻּלָּל שְׁצִירֵךְ הַכְרִזָּה, וארבעה צריכין הכרזה, זקן ממרא, ועדים זוממין, והמסית, ובן סורר ומורה, שהרי בכולן נאמר ישמעו וייראו.

ה. ונביא השקר

אסור⁶³ להתנבא בשקר, כלומר שלא יאמר שום אדם שנאמרו לו דברים בנבואה מהשם והשם לא אמרם.

ואפילו אם צד מראה⁶⁴ נבואה מתערבת בכה דמיונו כדי להטעותו הואיל ויש שם צד שהיה לו להרגיש בנבואתו שאינה נבואה אמיתית והוא מתנבא

⁶² ויש בזה תנאי, יתבונן בו המסתכל בראשון של הוריות (ב ב) בעין יפה, והוא שאם היה בזמן הסנהדרין חכם וראוי להוראה והורו בית דין הגדול בדבר אחד להתר והוא סבור שטעו בהוראתן אין עליו מצוה לשמוע דברי החכמים ואינו רשאי להתיר לעצמו הדבר האסור לו אבל ינהג חומר לעצמו וכל שכן אם היה מכלל הסנהדרין יושב עמהן בבית דין הגדול ויש עליו לבא לפניהם ולומר טענותיו להם והם שישאו ויתנו עמו ואם הסכימו רובם בבטול הדעת ההוא שאמר ושכשו עליו סברותיו יחזור וינהוג כדעתם אחרי כן לאחר שייסלקו אותו ויעשו הסכמה בטענתו. וזהו העולה מן ההלכות ההם. ומכל מקום חייב לקבל דעתם אחר ההסכמה על כל פנים (השגות הרמב"ן לספר המצוות שורש א)

⁶³ "ואולי אזהרתו מלא תכחשו ולא תשקרו (ויקרא יט, יא) שאפילו על עמיתו הוזהר ואף על פי שאין מזהירין מן הדין גילוי מילתא [בעלמא] הוא" (סמ"ג לא תעשה לד) ועיין ירושלמי סנהדרין פ"י ה"ו משמע דאזהרתיה מלא תענה

⁶⁴ ונאמר שם שהיה שם סיבה אלהית כדי להפילו בידו שנאמר (מלכים א פכ"ב פס' ב) "ויאמר ה' מי יפתח את אהאב ויעל ויפול ברמות גלעד" "ויצא הרוח ויאמר אני אפתנו וכו' אצא והייתי רוח שקר בפי כל נביאיו" ואמרו זה רוחו של נבות ומוזה נתנבאו צדקיה בן כנענה וחביריו כמו שנאמר (שם פס' יא יב) ויעש לו צדקיה בן כנענה קרני ברזל ויאמר כה אמר ה' באלה תננה את ארם עד כלתם וכל הנבאים נבאים כן לאמר עלה רמת גלעד והצלח ונתן ה' ביד המלך" ואעפ"כ היה לו לדקדק שאין הנביאים מתנבאים בלשון אחד אפילו במה שנבואתם סיגנון אחד בכל זאת נכנס בלבם לזה בלשון זה ולזה בלשון זה ואלו כתב בהם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

בה חייב מיתה. ואפילו אם מראה זה בא לו משום עונו של מי שהו מתנבא בשבילו הרי זה נביא שקר וחייב מיתה וכגון צדקיה בן כנענה ושאר חבריו שנבאו לאהאב שינצח את ארם⁶⁵.

וכן בכלל הלאו⁶⁶ אפילו אם יאמר דברים שנאמרו בנבואה לנביא אחר ויאמר בשקר שהוא נצטוה לאומרו⁶⁷, הרי זה נביא שקר.

נביא השקר מיתתו בהנקה⁶⁸ אע"פ שנתנבא בשם ה' ולא הוסיף ולא גרע שנאמר אך הנביא אשר יזיד לדבר דבר בשמי את אשר לא צויתי ומת הנביא ההוא וכל מיתה האמורה בתורה סתם אינה אלא הנקה⁶⁹.

דבר ברור⁷⁰ ומפורש בתורה שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה

כל הנביאים פה אחד טוב ופה אחד פירושו בדבור אחד ר"ל בנסח אחד וכיון שלא דקדק בכך נביא שקר הוא וחייב מיתה (סנהדרין פט ע"א ובמאירי שם)

⁶⁵ יש צדדים שנביא האמת יכול להתנבא בדבר אף על פי שלא נאמר לו אותו דבר בפרט הואיל ונאמר לו דבר אחר שהוא יכול לדרוש ממנה לעצמו קל וחומר על זה וכגון מה שהיה ירמיה מתנבא (ירמיה מ"ט פס' לה) "כה אמר ה' צבאות הנני שובר את קשת עילם ראשית גבורתם" והרי סיבת קללתם על שבאו לעזור את הכשדים אף הוא היה יכול מכה נבואה זו להתנבא על הכשדים שאם על העוזרים מתעוררת נבואה אלהית עליו כל שכן על האויבים עצמם (מאירי שם)

⁶⁶ רמב"ם עבודת כוכבים פ"ה ה"ח חינוך מצוה תקיז
⁶⁷ והוא הענין שנכשל בו חנניה בן עזור וכדאיתא בסנהדרין שם כששמע שירמיה בשוק העליון היה מתנבא כה אמר ה' צבאות הנני שובר את קשת עילם נשא חנניה קל וחומר בעצמו מה עילם שלא בא אלא לעזור את בבל אמר הקדוש ברוך הוא הנני שובר את קשת עילם כשדים עצמן על אחת כמה וכמה ובא הוא בשוק התחתון (ירמיה כ"ח פס' ב) "ואמר כה אמר ה' וגו' שברתי את עול מלך בבל" ואע"ג שצריך להתנבאות מקל וחומר הרי נתנבא מה שלא נאמר לו אלא שנאמר לחברו מכה מדרש קל וחומר ובוהן יובן האיך שייך שנדע שהתנבא מה שנאמר לנביא אחר שנוכל להתרות בו דהיינו שראינו שאומר שיקום דבר מסוים ק"ו ממה שאמר הנביא חבירו ועיין ערוך לנר סנהדרין פט ע"א ד"ה המתנבא שתירץ שם בדרך אחר

⁶⁸ ושם הלכה זו בודאי נביא שקר צריך התראה ככל חייבי מיתות שבתורה, אף שהוא דיבור. ובכל אלו שהשקר נודע תיכף, כגון שעוקר מצוה וכדומה נוכל להתרות בו ככל עבירות. אך בדברי עתידות אין אנו יודעין אם יבוא הדבר אם לא, ואיך אנחנו מתרים בו. ויכול להיות שנביאים מתרים בו, דכולהו ידעו כמבואר בש"ס סנהדרין פ"ט ע"ב גבי הכובש נבואתו וכו', אך אפילו אחרים יכולים להתרות, דקיימא לן התראת ספק שמה התראה. ועיין במשנת חכמים מצוה ל' [ביבין שמועה] שנתעורר בזה, וכתב על פי דברי התוס' בפסחים סג ע"ב ד"ה התראת, בסוגיא דשוחט הפסח על החמין, כיון דודאי למותרה אף שספק למתרה מהני התראה, וגם על פי דברי התוס' ביבמות פ' ע"א ד"ה נעשה, בסוגיא דאכל חלב והביא סימני סריס, דלא הוי התראת ספק כיון דאיגלאי מילתא למפרע, ע"ש, הכא נמי (מחת חינוך מצוה תקיז אות ג)

⁶⁹ גמ' סנהדרין פט ע"א

⁷⁰ שם יסודי התורה פ"ט ה"א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

לפיכך אם יעמוד איש⁷¹ בין מן האומות בין מישראל ויעשה אות ומופת ויאמר שה' שלחו להוסיף מצוה או לגרוע מצוה או לפרש במצוה מן המצוות פירוש שלא שמענו ממושה או שאמר שאותן המצוות שנצטוו בהן ישראל אינן לעולם ולדורי דורות אלא מצוות לפי זמן היו הרי זה נביא שקר שהרי בא להכחיש נבואתו של משה וחייב מיתה⁷² על שהזיד לדבר בשם ה' אשר לא צוהו שהוא ברוך שמו צוה למשה שהמצוה הזאת לנו ולבנינו עד עולם ולא איש אל ויכזב.

וכן אם עקר⁷³ דבר מדברים שלמדנו מפי השמועה או שאמר בדין מדיני תורה שה' צוה לו שהדין כך הוא והלכה⁷⁴ כדברי פלוני⁷⁵ הרי זה נביא השקר וחייב מיתה אע"פ שעשה אות שהרי בא להכחיש התורה שאמרה לא בשמים היא אבל לפי שעה שומעין לו בכל.

⁷¹ ולכאורה לפי מה שנתבאר לקמן ממשנת חכמים ומנחת חינוך שבהדיוט אין דין נביא שקר א"כ צ"ל ש"איש מבין האומות" וכו' היינו שהחזק כנביא

⁷² משמע שגם עכו"ם המתנבא בשקר חייב חנק שהרי כתב הרמב"ם שם "איש בין מן האומות" וע"ז כתב "מיתתו בחנק" וא"כ צ"ע על מה שכתב במנחת חינוך שם אות ד "ונוהגת בכל אישי ישראל" ועיין בהגה' מוהר"ש איגר מש"כ בזה ועיין אבן האזול כאן שיישב מה שהקשו האחרונים מהספרי שם ה"ד

⁷⁴ עיין ברש"י סנהדרין פט ע"א ד"ה אפי' כוון שהקשה שבנביא המתנבא בשם עכו"ם (ל"ת כו) איתא "אפילו כיון את ההלכה לטמא את הטמא ולטהר את הטהור אם התרו בו בפני שנים הרי זה נחנק שנאמר ואשר ידבר בשם אלהים אחרים ומת הנביא והוא ואזהרה שלו מכלל שנאמר ושם אלהים אחרים לא תזכירו" והכא משמע להדיא מהרמב"ם שהוא נביא שקר וכתב "ולולי דברי הרמב"ם הייתי אומר כיון דלא אמר אלא בפרט אחד מן המצוה אינו בכלל נביא השקר דדבר כתיב משמע דבר שלם וכו'

⁷⁵ המתבונן בדברי רבינו פה ובפתיחתו לפירוש המשנה ששם ביאר דבריו בשני פרקים אלו באורך יראה כי סברתו דמצאנו בתלמוד שפסקו הלכה כדברי בית הלל נגד בית שמאי משום שהם היו נוהגין זה לזה ושונין דברי חביריהן וכן רב הלכה כמותו באיסורי משום שהיה רגיל בהוראות כמו שכתב הרא"ש פרק שור שנגח ד' וה' ושמואל כמותו בדיני משום דשכיח בבי ר"ג דשכיחי דיני ב"ב דף ס"ה. ואם כן כשחקרו איך לקבוע ההלכה כדברי מי ע"ז יצאה בת קול ואמרה הלכה כבית הלל, והלכה כר"א בכל מקום, משום שהב"ק נאמר על האדם, ולא על גוף דבר ההלכה פרטית, ולא על תנורו של עכנאי בפרטות, שזה שהאדם ראוי לקבוע הלכה כמותו, אין זה מופת פרטי שכוון להאמת בדבר פלוני רק בכללות בכ"מ ראוי לפסוק כרב נגד שמואל באיסורי, וכיוצא בזה ובה פליגי ר' יהושע ואמר אין משגיחין בבת קול, אבל להכריע על הלכה פרטית לאמר הלכה כפלוני, על זה נאמר לא בשמים היא ועל זה אמרו בתמורה ט"ו שהשיב יהושע כשאמרו לו שאל לא בשמים היא, ואם נביא אמר הלכה כפלוני הרי זה נביא שקר, אבל לפסוק איך ראוי לקבוע הלכה בכל מקום שזה אינו אימות עצמו, שהאם מפני שהוא רגיל בהוראות וכה לכוון האמת בכל דבריו באיסור והיתר ועיין עקרים במאמר אחד פרק י"ח, ועל זה יצאה ב"ק הלכה כבית הלל וכו' כמו שפירשתי, כן נראה בכוונת רבינו ודוק: (אור שמח יסודי התורה פ"ט ה"ד)

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ואינו חייב מיתה⁷⁶ אלא אם כן הוא נביא שהעיד בשקר וכגון שהוחזק לנו מכבר שנתנבא באמת, אבל אם יבוא הדיוט ויתנבא בשקר או מה שנתנבא חברו, אע"ג שודאי יש איסור, אינו חייב מיתה כיון שאין ראוי להאמין לו כלל⁷⁷. וי"א⁷⁸ שגם בהדיוט המתנבא חייב חנק.

אין דנין נביא השקר אלא בבית דין של שבעים ואחד.

צריך להזהר מלומר⁷⁹ אפילו דרך ברהנות ושחוק הקב"ה אומר לי כך או כך נאמר לי בחלום אבל אם רוצה לחזק את דבריו בדבר מצוה שיקבלו דבריו נראה דיכול לשנות ולומר שכך נאמר לו בחלום⁸⁰.

ו. והמתנבא בשם עבודה זרה

נביא המתנבא⁸¹ בשם עבודת כוכבים, זה האומר אמרה לי עבודת כוכבים פלונית או כוכב פלוני שמצוה לעשות כך וכך או שלא לעשות, אפילו כיון את ההלכה לטמא את הטמא ולטהר את הטהור אפילו אם הוא בפרט אחד מן המצוה⁸² אם התרו בו בפני שנים הרי זה נחנק⁸³ שנאמר (דברים יח פסוק

⁷⁶ משנת חכמים מצוה ל בצפנת פענח סקי"ב מנחת חינוך שם אות ד

⁷⁷ וכן מצאתי שכתב המאירי שם צ ע"א "כל מה שכתבנו בענינים אלו הוא כנביא המוחזק או בשהתחיל לעשות עצמו נביא בנתינת אות אבל כל שלא הוחזק ואינו עושה עצמו נביא בנתינת אות אלא שבדברים בעלמא הוא אומר שהוא נביא בשאר מצות אין עושין בו כלום ובע"ז דנין אותו כמסית או כמדירה לפי מה שהוא כשאר הדיוטות"

⁷⁸ חזו"א סנהדרין סי' כא אות ב בסופו שהרי לא מצינו שצדקיה בן כנענה היה נביא וחשיב שם בגמ' כנביא שקר

⁷⁹ יראים סי' רמא [לד] שו"ת חיים ביד סי' לא ולפי שראיתי בני אדם אומרים כך ואינם מרגישים בעון הדבר כתבתיו. (לשון היראים שם)

⁸⁰ ועפ"ז מבואר מה שהקשה באור שמח עכו"ם פ"ה ה"ח "והנה מצאנו שאמרו על דברים בניחוש וסיבות באליעזר עבד אברהם ותהי אשה לבן אדוניך כאשר דבר ד' יעויין רש"י שם ואולי אין למדין מקודם מתן תורה יעויין ירושלמי סוף מועד קמן" שאין צריך לזה אלא כיון שהיה לדבר מצוה היה מותר לו

⁸¹ רמב"ם עבודת כוכבים פ"ה ה"ו

⁸² ועייין מש"כ ל"ת כז בשם הרש"ש סנהדרין פט ע"א שלפ"ז מבואר אמאי אינו נביא שקר דנביא שקר הוא רק במכוין לדבר שלם אבל בפרט מפרטי המצוה אינו נביא שקר עיי"ש

⁸³ והנה נביא השקר המבואר בל"ת כז נידון בסנהדרין של שבעים ואחד כמבואר בסנהדרין ט"ז ע"א דילפינן דבר דבר מוקן ממרא. אבל נביא המתנבא בשם עבודה זרה או מסית לעבוד דאינו בכלל לאו דנביא שקר, אלא מלאו זה א"כ נידון בעשרים ושלושה כיון דאין לנו לימוד רק על נביא השקר, אבל אם עובר על לאו אחר אינו בכלל זה,

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

כ) אך הנביא וגו' ואשר ידבר בשם אלהים אחרים ומת הנביא והוא וסתם מיתה האמורה בתורה היא בחנק⁸⁴ ואזהרה שלו מכלל שנאמר (שמות כג פסוק יג) וישם אלהים אחרים לא תזכירו לא ישמע על פיך.

וכן בכלל⁸⁵ זה אם יאמר שהאל צוה⁸⁶ לעבוד עבודה זרה פלוני. וי"א⁸⁷ שאינו בכלל לאו זה אלא הרי הוא בכלל מסית שמיתתו בסקילה⁸⁸.

⁸⁴ סנהדרין פט ע"א

⁸⁵ הינוך מצוה תקיח

⁸⁶ עיין משנת חכמים סי' כה יבין שמועה אות א שהשיג על דברי החינוך האלו שאם אמר שה' צוה א"כ הרי הוא מסית שמיתתו בסקילה ועיי"ש שהעיר גם על שמש"כ הרמב"ם כאן בספר המצוות "שהאל צוהו לעבוד אותה או שהיא בעצמה צוהה בעבודתה ויעדה" וכו' אמנם לכאורה צ"ל שכיון שאומר שצוהו אין בכלל לשונו שגם אחרים יעבדו משא"כ כשאומר שהאל צוה משמע שצוה כולם וזהו מסית וכעיי"ז כתב בערוך לנר סנהדרין צ' ע"א עיי"ש ועיין חזו"א סנהדרין ס"א כא אות ב

⁸⁷ מאירי סנהדרין פט ע"ב וברמב"ם שם ה"א כתב "בין שהיה המסית הדיוש בין שהיה נביא וכו' מיתתו בסקילה" ושם בה"ב "היה זה שהדיח רוב העיר נביא מיתתו בסקילה והנדיחים הרי הן כיחידים ואינם כאנשי עיר הנדחת עד שיהיו המדיחים שנים ואחד האומר אמרה לי עבודת כוכבים עבדוה או שאמר אמר לי הקב"ה עבדו עבודת כוכבים הרי זה נביא שהדיח ואם הודחו אחריו רוב העיר נסקל" ועיין חידושי הר"ן סנהדרין צ' ע"א "שהקשה והתמה על הרמב"ם ז"ל שכלל נביא המדיח עם המסית לפי שמיתתו בסקילה דהלכה כדברי חכמים נמצא שאין חלוק בין נביא המדיח להדיוש המסית והמדיח, וקשה דודאי לא שוו מסית הדיוש לנביא מדיח שהמסית אינו חייב אלא על ע"א בלבד והנביא המדיח חייב אפילו על שאר המצוות בעוקר גוף המצוה לדעת רב המנונא שהלכה כמותו משום דרבא סבר ליה כוותיה, ואפילו אליבא דרב הסדא דסבירא ליה דנביא המדיח לא מיחייב אלא בע"א בלבד מ"מ אכתי לא שוו אהדדי מסית לנביא המדיח שהמסית אין חייב אלא על עיקר ע"א והנביא המדיח חייב אפי' על ל"ת ועשה שבה ואפילו אונתצתם את מזבחותם, ואף הראב"ד ז"ל לא השיג עליו והוא מן התמה" ועיין שו"ת רדב"ז ח"ה סי' מו שכתב שדעת הרמב"ם שמסית חייב אפילו במסית על עשה ול"ת שבע"ז וא"כ שוים בזה נביא המדיח להדיוש ורק בשאר מצוות ש חילוק שמסית אין בשאר מצוות ונביא חייב משום נביא שקר בעוקר גוף המצווה ומיתתו בחנק עיין ל"ת כז ועיין ערוך לנר שם שהקשה שהרי בהל' יסודי התורה פ"ט ה"ה כתב שאם נתנבא לעקור דבר ממצוות ע"ז חייב חנק והכא בהל' עכו"ם כתב דנביא המדיח חייב סקילה ולכן חילק דבהלכות עכו"ם איירי שאומר נלך ונעבוד וכמסית ולהכי חייב סקילה אבל בהל' יסודי התורה איירי כשאומר היום תעבוד ואמר רק ליחיד וגם אותו יחיד לא עשה על פיו להכי אינו חייב אלא חנק כנביא שקר ועיין בלח"מ פ"ה מעכו"ם ה"א שכתב חילוק אחר שנביא שהדיח העיר נסקל אע"ג שאין לעיר דין עיר הנדחת כיון שבעיני שני מדיחים (עיין ל"ת טו) והדיוש בכה"ג אינו נסקל ודוקא שהדיח רוב העיר ובוה איירי בגמ' דף צ' דנביא המדיח נסקל אבל אם הדיח רק מיעוט אינו נסקל שאינו נחשב נביא המדיח ומסית נמי אינו כיון שהסית רבים (עיין ל"ת טז) ובמסית יותר מעשרה אין לו דין מסית ואינו חייב וצריך תנאי מדיח אבל עכ"פ מיתתו בחנק מדין נביא שקר

⁸⁸ ז"ל המאירי שם "אף על פי שביארנו שהמתנבא בשם ע"ז אינו אלא בחנק כל נביא שהדיח לעבוד ע"ז הרי הוא בסקילה והנדיחים אף הם בסקילה שאין לך לדונם אלא ביחידים הואיל ואין מדיחיהם שנים ואף הוא אינו נסקל מתורת הדחה אא"כ הודחה רוב העיר אחריו ומדיחי עיר הנדחת גם כן בסקילה אף על פי שהמודחים בסייף" ואע"ג שהוא גם נביא שקר שהרי נתנבא מה שלא נאמר לו כנבואה עכ"פ מיתתו בחמורה אפילו לא התרו בו משום מסית כיון שאין מסית צריך התראה ואפילו התרו משום נביא שקר חייב סקילה כיון שאין

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

י"א⁸⁹ שאם הדיח עיר ע"י נבואתו כגון שאמר שנצטווה לעבוד עכו"ם ולא שמעו אליו אנשי העיר אינו חייב אפילו חנק.

ואינו חייב מיתה⁹⁰ אלא אם כן הוא נביא, וכגון שהוחזק לנו מכבר שנתנבא באמת, אבל אם יבוא הדיוט ויתנבא אע"ג שעל הלאו ודאי עובר, אינו חייב מיתה כיון שאין ראוי להאמין לו כלל.

ז. והבא על אשת איש וזוממי בת כהן ובוועלה ... וכל מיתה

האמורה בתורה סתם אינה אלא חנק

קודם מתן תורה⁹¹ היה אדם פוגע אשה בשוק אם רצה הוא והיא לישא אותה מכניסה לביתו ובוועלה בינו לבין עצמו ותהיה לו לאשה כיון שנתנה תורה נצטוו ישראל שאם ירצה האיש לישא אשה יקנה אותה תחלה בפני עדים ואחר כך תהיה לו לאשה שנאמר (דברים כב פסוק יג) **כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וְבָא אֵלֶיהָ** וכיון שנקנית האשה ונעשית מקודשת אע"פ שלא נבעלה ולא נכנסה לבית בעלה הרי היא אשת איש והבא עליה חוץ מבעלה חייב מיתה בית דין ואם רצה לגרש צריכה גט.

אין לך ערוה⁹² בחנק אלא אשת איש⁹³ בלבד שנאמר (ויקרא כ פסוק י) **מִוֹת יוֹמַת הַנְּאֻף וְהַנְּאֻפֹת וּמִוֹת הָאִמּוֹרָה בַּתוֹרָה סֵתֵם הֵיא חֲנֹק.**

בת כהן⁹⁴ שזינתה כשהיא אשת איש הרי זו בשריפה אך בוועלה בחנק וכן בת ישראל אשת כהן בחנק כדין כל אשת איש.

צריך התראה למסית (מנחת חינוך תקיח אות ב) (ואע"ג שהמתרה במסית משום לאו אחר אין חייב דסבור שמלעיגים עליו כמו שנתבאר בל"ת מז הכא שעכ"פ הוא גם נביא שקר אין שייך לומר שסבור שמלעיגים בו)
⁸⁹ חזו"א סנהדרין סי' כד אות ח ד"ה ונביא

⁹⁰ משנת חכמים מצוה ל בצפנת פענח סקי"ב מנחת חינוך תקיז אות ד ותקיח אות ד חזו"א סנהדרין סי' כא אות ב

⁹¹ רמב"ם אישות פ"א ה"ב ג

⁹² רמב"ם איסורי ביאה פ"א ה"ו

⁹³ אפילו אם היא קטנה או נערה ונכנסה לחופה אפילו לא נבעלה עדיין, ואפילו לא נכנסה לחופה ג"כ רק מסרה האב לשלוחי הבעל, או שהיא בוגרת מאורסה או שהיא בעולה (מנחת חינוך מצוה לה אות ג)
⁹⁴ שם הלכה ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

שנים⁹⁵ שהעידו על ראובן שנאף עם בת כהן ונגמר דין ראובן ליחנק ודין הנואפת לשריפה ואחר כך נמצאו זוממין הרי אלו נחנקין ולא נשרפין ודבר זה מפי הקבלה.

הבא על נערה מאורשה שניהן בסקילה.

ח. המכה אביו ואמו אינו חייב עד שיעשה בהן חבורה

מה שהתבאר שהמכה אביו ואמו⁹⁶ מיתתו בחנק אינו חייב⁹⁷ עד שיעשה בהן חבורה, אבל אם לא עשה בהן חבורה הרי זה כמכה אחד מישראל. והמכה אותן לאחר מיתה פטור.

אזהרה⁹⁸ של מכה אביו מנין, עונש שמענו אזהרה לא שמענו, הואיל והוא מוזהר שלא להכות אדם מישראל הרי אביו ואמו בכלל.

מי שהכה⁹⁹ את אביו על אזנו וחרשו חייב, ונהרג, שאי אפשר שיעשה חרש בלא חבורה, כיון שטיפת דם יוצא מבפנים באוזן ועל ידי זה נתחרש.

ט. אף מכה אדם לרפואה פטור ... בן מהו שיקיז דם לאביו

... רב לא שביק לבריה למישקל ליה סילוא מר בריה

דרבינא לא שביק לבריה למיפתח ליה כוזתא דילמא חביל

... אחר שיגנת לאו בנו שגנת חנק

היה קוין תחוב לאביו, לא יוציאנו¹⁰⁰, שמא יבא לעשות בו חבורה. וכן אם הוא מקיז דם, או רופא, לא יקיז דם לאביו ולא יחתוך לו אבר, אף על פי

⁹⁵ רמב"ם הלכות עדות פרק כ הלכה י

⁹⁶ רמב"ם ממרים פ"ה ה"ה חינוך מ"ח

⁹⁷ שם

⁹⁸ שם הלכה ח

⁹⁹ שם הלכה ו

¹⁰⁰ יו"ד סי' רמ"א סעי' ג' ואע"ג דאם נתנו לו רשות אין בו חיוב כלל לא מיתה ולא מלקות וכדלקמן כתב במנ"ח מ"ח אות ג' "דהיינו דוקא שלא מרצון אביו, ומ"מ מסקינן דפטור, כיון דהיא לרפואה, וכן הנהו אמוראי דלא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

שמכוין לרפואה ואם עשה כן פטור¹⁰¹. וי"א¹⁰² שזה דווקא, בשיש שם אחר לעשות¹⁰³. אבל אם אין שם אחר לעשות והוא מצטער, הרי הוא מקיזו וחותרך לוי¹⁰⁴ כפי מה שירשעהו לעשות¹⁰⁵.

שבקו לבניהם ליטול להם קוץ, היינו דלמא יעשו חבלה שלא לצורך בשוגג שלא מרצון אביו, אבל אם אביו מוחל ומצוה להכותו נראה דאינו חייב כלל, וכן בחבירו, ואינו עובר כלל, ואע"פ שלא מצאתי זה מפורש מ"מ הסברא נותנת בן"

¹⁰¹ דעת המחבר דאסור לעשות אף בכשיש אחר כיון דיכול לבוא לידי שגגת חנק אם יעשה בו חבורה וכמש"כ בב"י דכ"ה דעת הרא"ש וכמש"כ הב"ח בדעתו

¹⁰² שם ה"ז וברמ"א שם

¹⁰³ דדעת הרמ"א דכל שהוא לרפואה אין חיוב וכדילפינן בגמ' סנהדרין פ"ד ב' דאיבעיא להו בן מהו שיקיז דם לאביו רב מתנא אמר ואהבת לרעך כמוך רב דימי בר חיננא אמר מכה אדם ומכה בהמה מה מכה בהמה לרפואה פטור אף מכה אדם לרפואה פטור ועיין רש"י שם ו"א אהבת לרעך כמוך – לא הוזהרו ישראל מלעשות לחבריהם אלא דבר שאינו חפץ לעשות לעצמו. ועיין ב"י יו"ד שם

¹⁰⁴ "ופשוט דאפילו אם האב אינו רוצה, דלרפואה לא אסרה התורה כלל. ואסור ליקח מידו קוץ אם אפשר באחר, דדלמא יעשה חבורה בשוגג שלא לצורך, וכן שאר רפואות שיש בהם חבורה, וכו' ועיין בלשון הר"מ כאן ה"ו, אם אין שם אחר וכו' הרי זה מקיז וחותרך כפי מה שירשעהו לעשות, ולכאורה אף אם אין מרשה אותו, מ"מ כיון דהוי לרפואה אין איסור כלל, כמו באיש אחר, ומצוה איכא אף אם אינו רוצה", מנ"ח שם אות ה' וזה דוקא לדעת הרמ"א וכנ"ל

¹⁰⁵ ועיין במנחת שלמה ח"א סי' ל"ב שאף שהרמ"א פסק להיתרא בליכא אחר אפשר שיש להחמיר קצת יותר, "דהרי הב"י סתם בשלחנו הטהור יו"ד סי' רמ"א סעי' ג' כשיטתו בב"י עפ"י דעת הרי"ף והרא"ש שם"ל אפי' לצורך רפואה ג"כ הו"ל שגגת חנק ומדינא הוא דאסור אפי' בליכא אחר (ומובא גם בב"ח) שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

ואם יש¹⁰⁶ שם אחר שמוכן לעשות דוקא ע"י שכר¹⁰⁷, מחויב הבן לשלם לו ואסור לו לעשות בעצמו, וי"א¹⁰⁸ דחשיב א"א ע"י אחר ומותר¹⁰⁹.

מותר לבין¹¹⁰ אם הוא רופא או חובש לעשות זריקה לאביו ולאמו¹¹¹.

מותר¹¹² לבן לחבוש את אביו אפי' בתחבושת שאח"כ תוציא דם וכן מותר להעמיד לו עלוקה וכיו"ב.

¹⁰⁶ שו"ת הר צבי יו"ד סימן קצ"ז

¹⁰⁷ "אע"ג שגדול אחר צידד להתיר וטעמו מכיון דקיי"ל דכבוד אב הוא משל אב ואין הבן מחויב לשלם מכיסו לאחר, ממילא הוי כליכא אחר ושוב חוזרת המצוה על הבן שהוא בעצמו יעשנה, ע"כ. ואם כי מילי דסברא נינהו מ"מ אם לדין יש תשובה אף שהדין דין אמת הוא שאינו מחויב להוציא כסף לכבוד אב, הרי זה שייך רק אם כבר נסתלק ממנו גוף חיוב המצוה, כגון אם היה הדין נותן שהוא בעצמו אסור לו להקזיז דם, אז נאמר שאין לחייבו לשלם לאחר משום מצות כיבוד דכבוד אינו בחיוב ממון וממילא דמיפטר ממצוה זו לגמרי. אבל לפי"מ דקיי"ל דאי ליכא אחר המצוה חוזרת אליו והאי גברא במצות כבוד קאי ומחויב לעשות זה, או ע"י עצמו או ע"י אחר, דע"י אחר נמי מקיים מצות כבוד וכדמשמע כן בפסחים (דף ק"ד ע"ב) וכו', וא"כ באמת הבן מחויב לעשות הרפואה לאביו אלא שצריך להדר לעשות ע"י אחר אם אפשר לו כדי שלא ליכנס לחשש שנגת איסור מיתה, ואם הידור זה עולה לו בכסף למה לא יהא חייב להוציא כסף ע"ז, הרי תשלומין הללו אינם מעצם חיוב כבוד כלל אלא שהוא רוצה להקל על עצמו מעשה המצוה בממונו. למה הדבר דומה, לאב שהודיע לבנו הנמצא במקום רחוק שיבוא אליו להאכילו ולהשקותו והבן קשה לו לבוא רגלי מרחק רב שכזה, דבודאי מחויב להוציא כסף ולנסוע לאביו, ואי משום דמצות כבוד אב אינה יכולה לחייבו ממון מחויב הוא ללכת רגלי. ונמצא שהכסף שהוא משלם לא משום מצות כבוד אב אלא לגרמיה הוא דעביד שלא יצטרך לכתת רגליו ויהיה מעונה בדרך כחו, וכן הוא כאן, הוא מחויב להקזיז דם לאביו, אלא שהוא רוצה שלא ליכנס בחשש שנגת איסור, ובעבור זה צריך לתת כסף להזהר מחשש איסור ונמצא דהכסף משלם לצורך עצמו שלא להכנס בספק איסור שאינו פוטר אותו ממעשה המצוה וכו' וממון זה אינו מחמת מצות כבוד, דכבוד רמא עליה בלא"ה בין אם יוציא כסף ובין שלא יוציא כסף דאם אינו רוצה להוציא ע"ז כסף הרי הוא מחויב לעשות בעצמו ולכן לא יפטר ממצותו א"כ מעמיד אחר במקומו ואפילו אם זה עולה לו בכסף". שם

¹⁰⁸ מנחת שלמה ח"א סי' ל"ב

¹⁰⁹ "גם חדושו דמר (הגר"מ) טיקוצינסקי זצ"ל בספרו גשה"ח ח"ב) דכשעושה הבן בחנם וליכא אחר בחנם הר"ז כליכא אחר – בדומה לזה מצאתי ביפה ללב ח"ג רמ"א שכתב בזה"ל. ואף אם יש שם אחר והוא בשכר ובנו עושה בחנם וניהא לי' לאב בחנם רשאי, ועי' משק ביתי אות ס"ט, עכ"ל, וגם בנ"ד הלא אנו שומעים שאין ביכולת וברצון האם ובעלה לתת שכר, וניהא לה בחנם ע"י הבן". שם

¹¹⁰ מנחת שלמה שם

¹¹¹ וטעמו "אחרי שמצד אחד הלא הרמב"ם ודעימי" ס"ל כי רב ומר ברי' דרבינא שהחמירו על הבן (כשיש אחר) הוא רק חומרא בעלמא ושלדידהו שפיר מסתבר כיון שהבן עושה הזריקות בחנם יש גם אידך טעמי' דמר להקל (שאם אחר לוקח שכר חשיב כליכא אחר), והחשש הוא שמא יחבול יותר ממה שצריך א"כ גבי זריקות שעפ"י רוב אין זה עושה כלל חבורה מסתבר שאין להחמיר". ועוד הביא סעד להתיר את דברי המנ"ח המובא לקמן דכל שאביו נותן לו רשות אין בו משום מכה אביו

¹¹² שם "ובכלל גם העמדת עלוקה (והעמדת תחבושת מוציאה דם) היתר גמור לעשות לאו"א לצורך רפואה אפי' איכא אחר מטעם פשוט אחר לגמרי, כיון שאח"כ יכול האב לסלקו מעליו הר"ז דומה להא דדחפו לתוך

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת סנהדרין

אם אביו ואמו¹¹³ או חבירו אומרים לו שיכם אינו עובר בלאו הזה¹¹⁴ ואינו חייב מלקות ולא מיתה¹¹⁵ ורק אם כבר הכהו כיון שכבר עבר עבירה לשמים אין המחילה מועלת, אבל כשנותן רשות מתחילה להכותו אין כאן עבירה כלל.

מותר לבין¹¹⁶ למול את אביו אם אין שם מוהל או רופא אחר¹¹⁷ מומחה במוהו.

י. מחט של יד ליטול בה את הקוץ ... מקלקל הוא

המים או לתוך האור ויכול לעלות משם או להניח לו נחלת על לבו שיכול לסלקו פטור. ולכן נלענ"ד שלצרכי רפואה ודאי מותר" שם ועיין שו"ת הר צבי שם ועיין שו"ת יחל ישראל סימן כ"ג בענין הבן למול את אביו

¹¹³ מנ"ח מ"ח אות ג'

¹¹⁴ "אף שהמנ"ח כתב שם "אע"פ שלא מצאתי זה מפורש מ"מ הסברא נותנת כן נלענ"ד ברור", מ"מ העירו לי דהשאלות בסוף שאילתא ס' כתב במה שאמרו "האב שמחל על כבודו כבודו מחול הני מילי כבודו אבל הכאתו וקללתו לא", ובהעמק שאלה אחרי שהביא ראיות לזה הוסיף וכתב "ובאמת לא נצרכנו לראיות אלא על בזיון בעלמא דלא מהני מחילה, אבל קללה והכאה פשיטא שהרי אפי' המקלל עצמו עובר בל"ת", אך עדיין יתכן דאם האב רוצה בהקזה או בהוצאת קוץ וזה רצונו בכה"ג אין זה חשיב מה"ת כמכה אביו. לענ"ד יש הכרח גדול לדבריו כיון שאזהרת מכה אביו ומכה חברו מחד קרא נפקא וגבי חובל חברו ברשות קי"ל בחו"מ ס' תכ"א סעיף י"ב שאם א"ל בפירוש ע"מ לפטור שהוא פטור (מכש"כ לדעת הרמ"א בטוח"מ ת"כ דקיי"ל שאם דרשי לחבול בעצמו), ומפורש גם פסק הרמב"ם בהל' חו"מ פ"ה ה"א שאזהרת הלאו מחובל בחברו הוא דוקא "דרך בזיון", – א"כ הה"ג בחבל באביו דרך רפואה גם שלא לצורך והוא נמל ממנו רשות גם על הטעות שאין לחוש לשגגת הנק, מכש"כ לפי"מ דמקשי' לי' נמי לתשלומין דמכה בהמה שאין חיוב תשלומין היכא שעושה ברשות. ואף אמנם מכל שאר הפוסקים נראה דלא נחתו לחלק בחובל באו"א בין אם נתן רשות לבין אם לא נתן רשות, מ"מ דברי סברא הם ויש לצרף זה להלכה". שם

¹¹⁵ אמנם לפמ"ש"כ בל"ת שי"ז ושי"ח בשם בהגר"א חו"מ ס' כ"ז כתב "שכל מה שתלוי בבי"ד אין מחילה" א"כ אף אם יתן לו רשות קודם אין מועיל מחילה אבל למעם שכתבתי בשם נתייה"מ שם ס"ק ד' דאינו מועיל מחילה על קללת אדם מישראל כיון שיש בו מלקות גם בלא צער ובושה ואינו משום כבוד המתקלל א"כ הכא מועיל רשות האב כיון שהאיסור מצד עצמו וצערו וחייב רק בעושה חבורה וצ"ע

¹¹⁶ שו"ת אמרי אש יו"ד סי' צד

¹¹⁷ שכל דבר שהוא לרפואה, אם יש רופא אחר שיכול לרפא עדיף, אך אם אין אחר אלא הבן הוא הרופא היחיד הנמצא מותר לו לעשות זאת לאביו משום צער האב. וא"כ, בנידון דידן, נראה לכאורה שמצות מילה החמורה שיש בה עונש כרת אינה פחותה מצער הנזף. ועוד, דהלא פשיטא לן שיש לאב צער ועגמת נפש מהעובדה שאינו נימול, ולפיכך היה מקום להורות במילה כבכל שאר הרפואות שמותר לבן למול את אביו ובודאי לפימ"ש"כ ר' שלמה זלמן אויערבך זצ"ל בספרו מנחת שלמה (סי' לב) שהביא בשם המנחת – חינוך (מצוה מח) שכל הנידון בגמ' האם להקזי דם לאביו הוא רק שלא ברצון אביו, אבל אם אביו רוצה בכך אין כל שאלה בדבר. ולפי סברה זו מובן שאין כל שאלה בנידון דידן ופשוט הוא שמותר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

כבר התבאר במסכת שבת דף קז. שקוץ¹¹⁸ או רסים שחדרו לגופו של אדם, מותר להוציאם, בין ביד ובין במלקט או במחט, אך אין להוציאם באופן שהוא פסיק רישא שיוציא דם¹¹⁹, אבל המוציא באופן שאינו פסיק רישא להוצאת דם, אין בו איסור כלל, אפילו יתכן שיצא דם.

ובמקום צער כשהקוץ או הרסים לוחץ ומיסב לו כאבים¹²⁰ וכל שכן כשעלול להתפתח זיהום (אפילו מקומי), מותר להוציאם בעזרת סיכה ומחט או פינצטה, ורשאי לנקב או לחתוך בעור כדי שיוכל להוציא הקוץ משם בניקל, ובלבד שלא יתלוש פיסות עור, אפילו אם יצא בהכרח קצת דם יחד עם הקוץ, ויש להיזהר מלהוציא דם שלא לצורך.

ומותר להשתמש במחט להוציא בה קוץ על אף שהיא כלי שמלאכתו לאיסור, שהרי מותר לטלטלה כדי להשתמש בגופו של כלי לצורכו של האדם, שימוש המותר בשבת. וכן מותר¹²¹ לתחוב בה את המלבושים לחברן בעת הדחק, אם תוחבה רק פעם אחת¹²², ויש מתירים לתוחבה ב' פעמים.

¹¹⁸ שו"ע ונו"כ או"ח שח יא

¹¹⁹ ואף דהוא מקלקל מ"מ אסור הוא לכו"ע, ואף דבשחיז התירו איסור דרבנן משום צערא וכדלקמיה הכא כיון דאפשר להוציא הקוץ בלי הוצאת דם אין לעבור איסורא בכדי, עיין בה"ל שם ומ"ב שכח פח ובשעה"צ שם סג כתב הוספנו זה כדי להציל המגן אברהם מקושית החמד משה שהקשה עליו מתוספות בשבת ק"ז ע"א, דמשמע שם דאפילו אי היה ודאי חביל גם כן לא אסרו לפי המסקנא, אמנם דעת המגן אברהם דדוקא היכא דאי אפשר להוציא הקוץ בלי חבלה, כגון שנתחב בעומקו דאז הוא דומיא דמפוס מורסא, אבל היכא דאפשר אסור

¹²⁰ שם בבב"ל סי' שח (סי"א ד"ה הקוץ) שהביא את דברי המג"א (סקל"ב) שהתיר ליטול את הקוץ רק אם יזהר שלא יוציא דם, ומה שהקשה הא"ר (סקל"ל) מהמבואר בסנהדרין (פד ב) שאף אם מוציא דם מותר משום שהוא מקלקל ומלאכה שאין צריכה לגופה, תירץ שכוונת המג"א שלא יעשה זאת בענין שיהיה פסיק רישא להוצאת דם. וכתב שדעת החמד משה (סקי"ב) שאף במקום פסיק רישא מותר, ונראה שם שפוסק כדעתו. אמנם כאן בשעה"צ (סקס"ג) פירש את כוונת המג"א [וכן פירש המחצה"ש] שמותר דוקא במקום שאי אפשר להוציא את הקוץ בלי חבלה, אך במקום שיכול להוציא בלא להוציא דם, צריך להזהר שלא יצא דם. ובכך תירץ את קושיית החמד משה מהמבואר בתוס' (שבת קז. ד"ה וממאי) שמותר אף אם בודאי יצא דם. ושעה"צ שכח סג

¹²¹ מ"ב שם מו אולם יש להזהר מהוצאה במקום בו אין עירוב

¹²² במ"ב כאן סתם אך בסי' שמ כז כתב בשם הקרבן נתנאל, דאותן האנשים שתוחבין הקריי"ו (סוג קישוט או תכשיט המחובר לבגד ראה שו"ת אג"מ או"ח ח"ב סי' פד). עם הבגד במחט בשתי תכיפות לאו שפיר עבדי. ואפשר דהכי מיירי בתחיבה אחת, או שבשעת הדחק הקיל בזה המשנ"ב, עי' באז נדברו (חלק י"א סימן כא, עמוד מח) מש"ב בזה. ועי' חזו"א סימן קנו (עמ' רנו) שהולק על חידוש דינו זה של הקרבן נתנאל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

וב"ש שמותר¹²³ לטלטלה אם מצאה מונחת במקום שיכולין ליזוק בה אנשי ביתו, שבוזה אפילו בניטל חורה שאין עליה שם כלי כלל, ג"כ מותר לטלטלה. מחט שנשברה ואין לה חוד אסור לטלטלה, שאין עליה שם כלי והרי היא מוקצה מחמת גופו¹²⁴.

פלטה או מתקן¹²⁵ אחר ליישור שיניים, אם נתעקם חוט הברזל שבמכשיר וקיים חשש לשריטה בפה (הלשון או הלחיים) ואין אפשרות להוציא את המכשיר ממקומו, מותר לשים על הברזל גומי לעיסה (מסטיק), או שעוה המיוחדת לכך, וכן מותר לחתוך את החוט דרך קלקול. שלא גזרו במקום צער.

יא. מקלקל פטור

מן התורה אין אדם חייב על עשיית מלאכה אלא אם כן עשה אותה בדרך תיקון, או אפילו בדרך קלקול אך לשם תיקון¹²⁶, אבל העושה מלאכה בדרך קלקול והשחתה – מן התורה הוא פטור, ואסור לעשות כן מדרבנן¹²⁷. ולכן,

¹²³ מ"ב שם מז

¹²⁴ שו"ע ונו"כ שם, ועיין חי' רעק"א בשו"ע שם דמסתימת דברי השו"ע משמע דאף אם נשברה המחט בשבת הוויא מוקצה, משום דאדם זורקן בין שבירי מתכות, ודלא כהרשב"א דס"ל דמחט שנשברה בשבת אינה מוקצה, ודינה כשיירי מחצלאות (סי"ב). ובדעת השו"ע עיין תהלי"ד (סקי"ט). י"ל דל"ד לשיירי מחצלאות שאינם נעשים מוקצה כשזרקן בשבת, דהתם אין דרך העולם לזורקם, אבל במחט שדרך העולם לזורקה נעשית מוקצה גם בשבת.

¹²⁵ שמירת שבת כהלכתה פרק לד סעיף כט

¹²⁶ סי' שמ סע' יד בביה"ל ד"ה ולא. שמירת שבת כהלכתה מבוא פרק א אות יט ובהערות שם. ואם מקלקל ע"מ לתקן במקומו חייב, כגון מוחק ע"מ להגיה במקומו, אבל במקום אחר לא, כגון הסותר לבנות במקום אחר באותן האבנים, פטור, שלענין סתירה זו מיהו מקלקל הוא, מאירי שבת לא ב ד"ה כבר ביארנו. ועיין חולין ח א תוד"ה מותר, דכל שיש בו תיקון פורתא, חייב אף על פי שקלקולו יתר על תיקונו, וע"ש בתוס', דהטעם דמקלקל פטור הוא משום שאין זה מלאכת מהשבת. ובענין שהקלקול גורם תיקון יותר טוב (בתיקון לאחי"ז, משא"כ בתיקון מידי אפי' אינו טוב יותר חייב, כגון למירמא אימתא אנשי ביתא), שבת קו א תוס' סוד"ה חו"ץ, ולפי"ז אם מוחק שתי אותיות ע"מ לכתוב אותן האותיות באותו הכתב, אין זה נקרא תיקון ופטור, ואין זה דומה למעביר דיו ע"ג סיקרא דחייב גם משום מוחק, גיטין יט א, דשאני התם שעושה תיקון באותיות עצמן שהיו כתובות בסיקרא שאין זה כתב טוב, וכדמשמע שם בסוגיא, ועיין שבת לא ב תוד"ה וסותר.

¹²⁷ שבת קה ב, רמב"ם פ"א מה' שבת הי"ז ו – יה, ועיין שבת קו א תוד"ה בחובל, דאפי' במקלקל גמור משכחת לה דהוה משצ"ג. ועיין שבת קמו א רש"י ד"ה שובר, דאין במקלקל שום איסור בשבת, וע"ש בר"ן, דלא נהירא דכל המקלקלים דפטורים, איסור מיהא איכא, ורק לצורך שבת מתירין, ועיין סי' שיד סע' א בביה"ל ד"ה אסור. – ואם עשה מלאכה כדי למנוע קלקול, או שלא יתקלקל יותר, כמו במתליע אילנות או סך בשמן, לדעת החלקת יואב או"ח סי' י ד"ה והנה ראיתי, הוה משצ"ג ואיסורו רק דרבנן, ואלו לדעת הש"ש, מלאכת הזורע סע' י, יש בזה איסור תורה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת סנהדרין

החובל בבעל – חיים ומוציא ממנו דם משום שהוא צריך לו לדם – חייב¹²⁸,
ואילו אם נתכוון לחבול בו בלבד – פטור, מפני שהוא מקלקל¹²⁹.

ומצאנו שהתירו לנו חז"ל, אף לכתחילה, לעשות מלאכה בדרך קלקול
והשחתה, אם אמנם עושה כן לצורך השבת, כגון לקרוע נייר – העטיפה של
מיני מאכל שברצונו לאכלם בו ביום¹³⁰, או לשבור חבית כדי לאכול את
מה שבתוכה¹³¹.

¹²⁸ רמב"ם פ"ה מה' שבת ה"ז.

¹²⁹ שם ופ"א מה' שבת ה"ז. והוה דומיא דחופר גומא ואינו צריך אלא לעפרה, דלדעת הרמב"ם חייב דהוה משאצ"ג, ואפ"ה אם מקלקל את השדה, פטור, דהוה מקלקל.

¹³⁰ סי' שיד במ"ב ס"ק כה, ועיין גם כף החיים סי' תקפו ס"ק קמ

¹³¹ שבת קמו א, סי' שיד סע' א, ע"ש דמיירי בחבית שבורה שהדביקה, וע"ש במ"ב ס"ק ז דעת הגר"א בזה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

